

KNJIŽEVNA KRITIKA

Mislite da su 'Ilijada' i 'Odiseja' tek lektirni daveži? Uzmite onda knjigu 'Jedno ljeto s Homerom', sigurno će vas zavesti

Autor: [Katarina Luketić](#)

Zadnja izmjena 01.07.2020 09:44

1

'Jedno ljeto s Homerom', Sylvaina Tessona u izdanju TIM pressa prevela je Dubravka Celebrini

Izvor: Profimedia / Autor: BALTEL/SIPA

U izdanju TIM pressa izašla je još jedna knjiga iz francuske serije 'Jedno ljeto s', koja na jednostavan, sažet, intrigantan, ali vrlo upućen način približava klasike. Najnoviju, 'Jedno ljeto s Homerom', potpisuje Sylvain Tesson, po obrazovanju geograf, autor nagrađenih knjiga putopisa i kratkih priča, mnoštva novinskih tekstova, radio i TV

emisija i dokumentaraca, koji Homera predstavlja kao našega suvremenika, a njegov
članak u čitanju legendarnog grčkog pjesnika, piše naša književna kritičarka Katarina
Luketić, može biti zarazan i izazvati iste simptome užitka i predanosti kod njegovih
čitatelja'. 'Zato se čini da bi 'Jedno ljeto s Homerom' trebalo pokloniti svakom
srednjoškolcu koji se susreće prvi put s Ilijadom i Odisejom. Neka ga ta knjiga zavede,
neka mu pokaže koliko su široki okviri imaginacije i slobode interpretiranja književnosti
i neka ga uvjeri da ti epovi nisu književni fosili jedne iščezle civilizacije.'

Zamislite knjižicu od 200-tinjak stranica malog formata u kojoj se na jednostavan, intrigantan i vrlo upućen način sumira Krležin opus. Ili, zamislite isto takvo džepno izdanje u kojem se nadahnuto tumači, tj. prepjevava na jezik današnjih književnih nomada 'Ribanje i ribarsko prigovaranje'. Ili izdanje u kojem se sažeto interpretira Andrićev romaneskni mozaik, ili pak Ujevićevi revolucionarno-intimistički stihovi. Zamislite i autora koji uspijeva u takvoj knjižici, minimalističkim pristupom, prikazati poetsko-značenjski univerzum nekog od tih mrtvih klasika. Zamislite još k tome da to čini tako dobro da se poželite vratiti izvoru: klasiku o kojem piše i za kojeg ste do jučer mislili da je tek lektirni davež.

Nažalost, u domaćem kontekstu, to su samo snovi. Prilagođena popularno-stručna džepna izdanja o Krleži, Hektoroviću, Andriću ili Ujeviću ne postoje. Prvoga većina profesora i akademskih stručnjaka smatra intelektualnom gromadom o kojoj se mogu pisati isključivo enciklopedije, Krležijane i Krležologije. Osuvremeniti drugoga značilo bi svetogrдно nepoštivanje tradicije. Kod trećeg autora, misle oni, treba najprije bezrezervno utvrditi koja njegova knjiga pripada kojoj nacionalnoj književnosti, a to iziskuje puno stranica. Četvrti autor je navodno bio previše revolucionaran u mladosti i neprilagođen u starosti, što otežava stručnjacima lakoću interpretiranja.

Francuski recept za književno ljetovanje

I dok tako čekate buđenje domaćeg književnoznanstvenog aktivizma i profesorsko osvještavanje činjenice da danas mladi ljudi masovno bježe iz knjiškog u virtualno polje, preporučam da se okrenete Francuzima. U njihovoj, kao i nekim drugim kulturama, potiče se kritičko-znanstveni pluralizam i diskurzivna različitost, pa se o istom piscu i istoj temi pišu stručne studije-mastodonti i džepna, popularno-esejistička izdanja, knjige za više i manje upućene čitatelje.

Izdanja iz poznate edicije '**Jedno ljeto s'** odličan su primjer posljednjega; riječ je o mini-studijama u džepnom formatu u kojima se na dinamičan, pristupačan i stručan način interpretiraju klasici. Edicija je potaknuta serijom istoimenih emisija na francuskom javnom radiju, a dosada su u njoj objavljene uzorne knjižice o Montaigneu, Victoru Hugou, Baudelaireu, Pascalu, Machiavelliju, Proustu. Njihovi

autori su poznati teoretičari, povjesničari i pisci, poput Antoineta Compagnona (potpisuje 'Jedno ljeto s Kainom' i 'Jedno ljeto s Baudelaireom'), izvanrednog književnog povjesničara, teoretičara i profesora francuske književnosti na Collège de France i njujorškoj Columbiji.

[NOVI NASLOV U PRODAJI]

Od danas na policama knjižara i knjižnica možete potražiti knjigu „Jedno ljeto s Homerom“ Sylvaina Tessona u prijevodu Dubravke Celebrini. „Jedno ljeto s Homerom“ peti je naslov iz serije „Jedno ljeto s...“ u izdanju TIM pressa.

Sylvain Tesson u ovoj knjizi raspravlja o homerskim temama, pokušavajući, kroz jedno od mogućih čitanja Homera na početku 21. stoljeća, pomalo zaboravljene stare epove ponovno približiti današnjem čitatelju.

Više o knjizi pročitajte na: <https://tim-press.hr/hr/knjige/jedno-ljeto-s-homerom/>

[new title on sale] From today on the shelves and library shelves you can look for the book "one summer with Homer" by Sylvain Tesson. "one summer with home" is the fifth title from the series "one summer s..." by

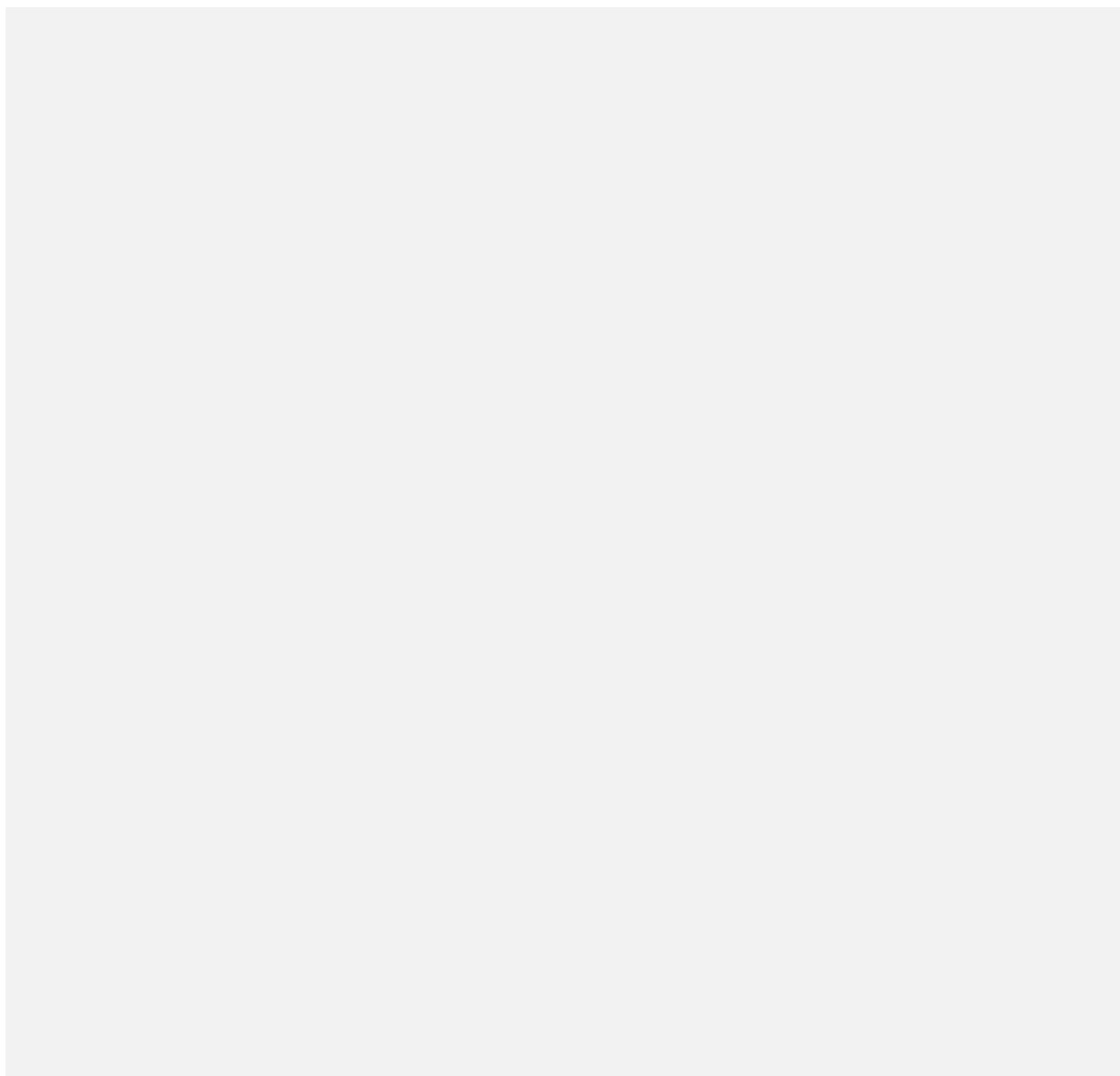
Upravo objavljeno 'Jedno ljeto s Homerom' peto je izdanje iz ove edicije dostupno u hrvatskom prijevodu i izdanju TIM pressa. S Homerom je ljeto proveo francuski pisac Sylvain Tesson, i to još 2017., kada su najprije emitirane spomenute radio-emisije, a zatim napisana samostalna knjiga. U međuvremenu je objavljeno novo prošireno izdanje knjige, snimljen serijal o njegovu putovanju rutom Homerovih epova u produkciji Artea i najavljeno da će ovo ljeto autor provesti na radio valovima s Rimbaudom.

Odisej - 'naš brat'

Po obrazovanju geograf, Tesson je autor nagrađenih knjiga putopisa i kratkih priča, mnoštva novinskih tekstova, radio i TV emisija i dokumentaraca. Među brojne njegove poduhvate, spadaju i putovanje

Sibirom pješice po itineraru jednog bjegunca iz Gulaga i putovanje motorom od Moskve do Pariza o Napoleonovom kretanju, o čemu je također napisao knjige. Tesson (dosada u nas neprevođen) se zanimljivim autorom, i to koliko zbog avanturizma, nomadstva i spoja kulture i geografije, tonom i zbog ekspresivna stila, optike u kojoj promatra književni tekst i vještine da neopterećen teorijom, ulovi i dalje čitatelju prenese dragocjenu umjetničku iskru nekog djela.

Za Tessona, Homer je naš suvremenik. U zoru književne civilizacije on je prikazao ljudske emocije, želje, umijeća i ograničenja, kao i međuljudske odnose, dužnosti i smisao života u zajednici na vanvremenski, univerzalan način. Iako su junaci njegovih epova iznikli iz bitno drukčijeg svijeta u kojem su društveni odnosi i vrijednosti te poimanje religije, povijesti i sadašnjosti bili toliko različiti od naših, u njima se reflektira ono što je imanentno čovjeku u svakom vremenu i na svakom prostoru.

Izvor: Profimedia / Autor: United Archives / HistAuge / United Archives / Profimedia

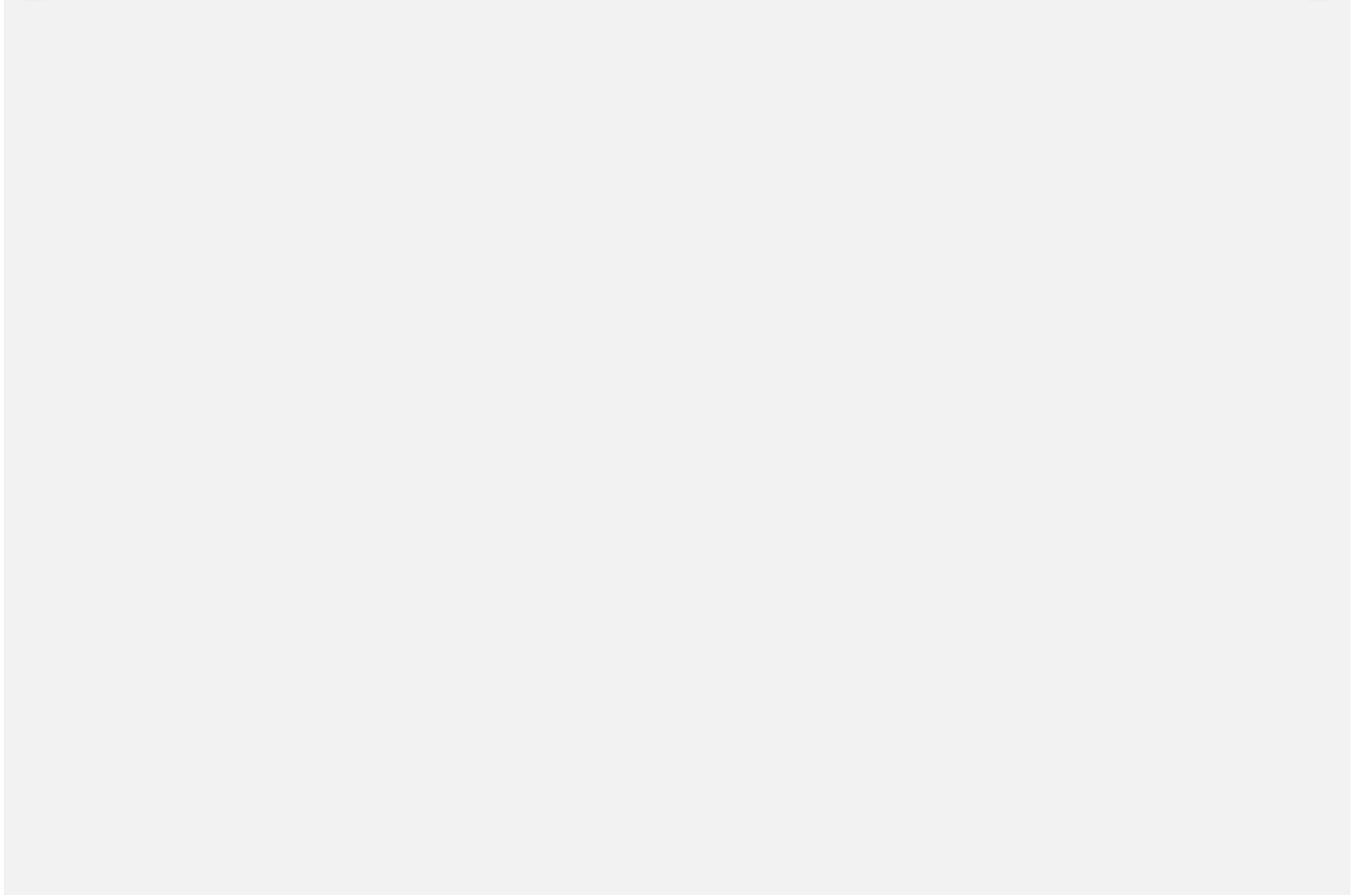
'Ilijada' i 'Odiseja' govore tako i o nama i našoj sadašnjosti: današnjoj srdžbi, okrutnosti i porivu za ratovanjem; lutanjima, prelaženju granica i traganju za mjerom i unutarnjim smirenjem. Ti su epovi 'antičko čudo' koje pomaže razumjeti današnji svijet i njegove posebnosti, jer 'iako je promijenio odjeću' čovjek je 'uvijek isti lik, jednako bijedan ili veličanstven, jednako prosječan ili uzvišen, s kacigom u dolini pored Troje ili dok čeka autobus na linijama 21. stoljeća'. I mitski junaci koje preplavi oholost (hibris) i nesavršeni bogovi koji se međusobno stalno nadmeću – naši su srodnici. Najviše od svih takav je Odisej. Za Tesson on je 'naš brat', a njegove avanture nakon Trojanskog rata i žudnja za Itakom (domom i kraljevstvom) odražavaju naš nemir, lutalačka iskustva i želju za 'povratkom u sebe'. Ideje o Odiseju kao prototipu moderna čovjeka i njegovu putovanju kao metafori za čovjekov životni put, nisu novost i one su u modernoj književnosti i kulturi varirane na mnogo različitih načina (od Joycea do Kubricka). Ipak, Tesson takve ideje posebno ističe s punim pravom, znajući koliko je interdisciplinarnost zanemarena u aktualnim školskim tumačenjima i koliko je danas rašireno 'umrtvljenje antike', tj. pretvaranje žive književne riječi u nezanimljiv monument.

'Ilijada' i 'Odiseja' snažno ukorijenjene u Mediteranu

Tesson nadalje posebno ističe i 'homersku geografiju' te opću obilježnost čovjeka prostorom u kojem prebiva (citira Durrellove riječi: 'mi smo djeca našeg krajolika'). 'Ilijada' i 'Odiseja' su tako snažno ukorijenjene u Mediteranu, a znakovi podneblja vidljivi su u brojnim opisima, slikama i figurama vezanim uz karakteristično raslinje, plodove, vjetrove, plovidbu, brodove i otoke kao mikrokozme rasute po 'unutarnjem moru'. No, prije svega, tu je svjetlo i stalna žudnja za još više sunca (vitalizma, avanture, slave). Slične utjecaje podneblja na književni tekst, autor nalazi i kod modernih pisaca mediteranskog bazena poput Pessoae, Calvina i posebno Camusa u zanosnim tekstovima o djetinjstvu u Alžiru. Po Tessonu, i u antičkom epu, kao i u stvarnom životu na Mediteranu, 'ostati bez sunca najzlokobniji je usud'.

Osim takvih poetsko-esejističkih pasaža, Tessonove interpretacije 'Ilijade' i 'Odiseje' dijelom idu i očekivanom rutom, pa se on dotiče tema antičkog shvaćanja junaštva i dužnosti, odnosa bogova i ljudi, mjere i prekoračenja, sudbine i ispunjena života. Sve to nastoji ilustrirati odgovarajućim Homerovim stihovima, a zatim i paralelama s nama bliskim iskustvima. Pri tome su vrlo zanimljive neke autorove digresije i komentari poput naglašavanja različitosti ljudskog mozaika u tumačenju

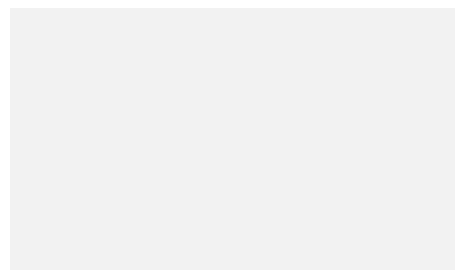
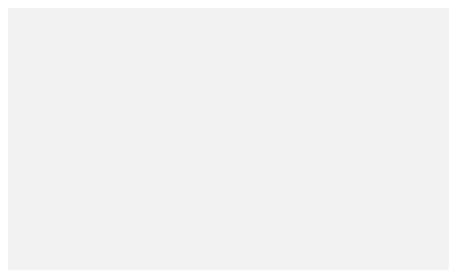
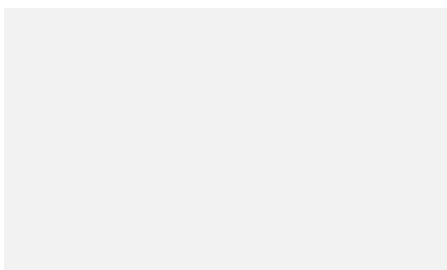
'Ilijade'. Ili, poput njegove kritike današnje uniformnosti i egalitarizma koji je donijelo 2000 godina
nske tradicije u kojoj se 'u zvijezde kovalo slabića umjesto ratnika'.

Sylvain Tesson

Izvor: Profimedia / Autor: BALTEL / Sipa Press / Profimedia

S druge strane, u takvom efektivnom umrežavanju antike i suvremenosti, postoji i nekoliko propusta. Jedan od njih je zanemarivanje muško-ženskog aspekta, pa je, za Tessona, Odiseja 'niz avantura koje su muškarci doživjeli, a žene izazvale', što gledano iz tekstualne ravnine nije daleko od istine, ali svakako traži komentar ili dodatni uvid u tadašnje društvene stratifikacije i tipske muško-ženske uloge. Mitska zadanost takva svijeta ili za Tessona nije upitna, ili on nije čitao djela poput 'Homerove kćeri' Roberta Gravesa ili 'Penelopeje' Margaret Atwood u kojoj se cijela 'Odiseja' pripovijeda iz ženske perspektive.

O migracijama, ali hladne glave: Na balkanska iseljavanja bez manipulacija, etno-sentimentalizma i navijanja za nečiju nacionalnu stvar

Što je cik-cak čitanje, a što dvopismeni mozak i kakve oluje u njemu uzrokuju slova i riječi? Odgovori su u knjizi zbog koje ćete poželjeti što više čitati

Priče koje će nam pomoći da u mračnim vremenima nađemo barem malo svjetla

Ipak, takvi propusti ne oduzimaju puno od kvalitete knjige. Naime, 'Ilijada' i 'Odiseja' su višeslojna, metaforama i značenjima silno bogata djela: to su i mitovi, i kulturne paradigme, i civilizacijske memorije, i alegorije naših unutarnjih i vanjskih proživljavanja. Takva mnogolikost Tessona nadahnjuje, a taj eros s kojim on čita, tumači i uranja u Homerove stihove daje najveću jezičnu i interpretacijsku vrijednost njegovoj knjizi. Naime, on je mogao šansu da ispriča Homera iskoristiti za razglabanje o 'homerskom pitanju' i heksametru ili prepričavanje slavni tumača u rasponu od Ernsta Curtiusa do Petera Sloterdijka. Umjesto svega toga, prepustio se ljepoti i posebnosti teksta: značenjima, geo-poetici, imaginaciji i 'zveketu' Homerovih riječi koje otvaraju cijelu zapadnu književnost.

Ambrozija riječi

Ukratko, Tessonov užitak u čitanju Homera može biti zarazan i izazvati iste simptome užitka i predanosti kod njegovih čitatelja. Zato se čini da bi 'Jedno ljeto s Homerom' trebalo pokloniti svakom srednjoškolcu koji se susreće prvi put s 'Ilijadom' i 'Odisejom'. Neka ga ta knjiga zavede, neka mu pokaže koliko su široki okviri imaginacije i slobode interpretiranja književnosti i neka ga uvjeri da ti epovi nisu književni fosili jedne iščezle civilizacije.

Uz to, Tessonova knjiga može imati još jednu, u domaćem kontekstu specifičnu ulogu. Ona može poslužiti kao putokaz za razumijevanje 'Ilijade' i 'Odiseje' i premošćivanje postojećeg jaza između antike i suvremenosti uzrokovana zastarjelim hrvatskim prijevodom. Naime, prijevod 'Odiseje' jezikoslovca i klasičara **Tome Maretića** koji je danas posvuda u upotrebi datira iz 1882., a 'Ilijade' iz 1883. godine. Koliko god ti prijevodi bili cijeljeni, prilagođavani i objavljavani uz komentare, oni ipak ne odgovaraju jezičnom senzibilitetu današnjih čitatelja. Ljepotu Homerovih stihova, tu 'ambroziju riječi' (prema Tessonu), većina jednostavno ne može razumjeti. Dok se ne pojavi novi prijevod – ako se to ikada dogodi – inspirativna literatura o Homeru poput ove može poslužiti kao dragocjena leća koja bistri čitateljski pogled prema epskim (i antičkim i suvremenim) prostranstvima.